

9.11.2016

LPY:n lausunto sote- ja maakuntauudistusta koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta 9.11.2016

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. **Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?**

Lääkäripalveluyritykset ry:n näkemyksen mukaan hallituksen esitykset luovat edellytyksiä sote-uudistukselle asetettujen keskeisten tavoitteiden saavuttamiselle, mutta eivät riittävästi.

Sote-uudistuksen tavoitteiksi on määritelty seuraavat: sote-palveluiden saatavuuden parantaminen ja kansalaisten yhdenvertaisuuden turvaaminen sote-palveluiden saatavuuden osalta (ja sitä kautta osaltaan myös terveyserojen pienentäminen) sekä arvioidun kustannuskehityksen hillitseminen niin, että julkisen talouden tasapaino voidaan saavuttaa pitkällä aikajänteellä tai ainakin julkisen talouden kestävyysvajetta voidaan pienentää.

Sote-uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi on olemassa lukuisia yksittäisiä keinoja, joita voitaisiin hyödyntää jo voimassa olevan lainsäädännön ja palvelurakenteen aikana. Tällaisia ovat muun muassa byrokratian vähentäminen, uusien toimintamallien käyttöönotto, digitalisaation hyödyntäminen, palveluntuottajien kilpailuttaminen ja innovaatiotoiminnan lisääminen.

Jo nykyiset ja erityisesti lähitulevaisuuden haasteet ovat kuitenkin niin suuria, että nyt **tarvitaan selkeä rakenteellinen uudistus ja ajattelutavan muutos**. Nykyisestä sote-palvelujärjestelmästä puuttuvat riittävät kannusteet kehittämistyölle, uusien toimintamallien ja innovaatioiden käyttöönotolle sekä toiminnan tehostamiselle ja tuottavuuden parantamiselle.

LPY:n mielestä sote-uudistuksen myötä on palvelujärjestelmään lisättävä palveluntuottajien välistä kilpailua ja asiakasohjausta sekä selkeytettävä hallintorakenteita ja julkisen rahoituksen ohjaamista. Tämä edellyttää julkisen sektorin järjestämisvastuun selkeää erottamista palvelutuotannosta, palveluntuottajien välisen kilpailuneutraliteetin toteuttamista ja kansalaisten valinnanvapauden lisäämistä sekä järjestämisvastuullisen tahon vahvistamista ja rahoitusjärjestelmän uudistamista. Näin toimien voidaan luoda olosuhteet, jotka kannustavat palveluiden saatavuuden, laadun, vaikuttavuuden ja

9.11.2016

tehokkuuden parantamiseen sekä innovaatioiden ja uusien toimintamallien kehittämiseen ja hyödyntämiseen.

Hallituksen esitys sote-palveluiden järjestämisvastuun siirtämisestä kuntia suuremmille organisaatioille eli maakunnille on kannatettava. Näin toimien järjestämisvastuullisten tahojen määrä vähenee noin 400:sta kahdeksantoista. Järjestämisvastuullisen tahon vahvistaminen ja vastuun keskittäminen maakunnille luo edellytyksiä pienentää eroja palveluiden saatavuudessa ja kustannusvastuun jakautumisessa. Järjestämisvastuun keskittäminen maakuntatasolle vähentää byrokratiaa sekä mahdollistaa sote-palveluiden järjestämisessä nykyistä huomattavasti paremman integraation ja sen hyödyntämisen.

Palvelujärjestelmän kehittäminen ja ohjaaminen sekä rahoituksen suunnittelu ja kohdentaminen on huomattavasti selkeämpää silloin, kun järjestämisvastuullisia tahoja on vähemmän. Sote-tehtävien ja veloitteiden siirtyessä kunnilta maakunnille siirtyy myös rahoitusvastuu näistä tehtävistä valtiolle, joka rahoittaa maakuntien toiminnan.

Palveluiden saatavuutta voidaan parantaa hyödyntämällä laajasti kaikkia käytettävissä olevia resursseja – siis myös yksityisen sektorin palvelutarjontaa. Valinnanvapauden lisääminen on keskeinen keino kaikkien resurssien käyttöönotossa ja sitä kautta palveluiden saatavuuden parantamisessa. Hallituksen esitykseen sisältyy linjaus aidon valinnanvapauden käyttöönotosta, mutta nyt lausuntojen kohteena oleviin lakiluonnoksiin ei sisälly esitystä valinnanvapauden toteuttamistavasta. Sote-uudistuksen onnistumiseen vaikuttaa merkittävästi se, kuinka valinnanvapaus toteutetaan.

LPY esittää, että sote-uudistuksen myötä kansalaisten valinnanvapautta lisätään laajasti: suora tuottajan valinta peruspalveluissa sekä asiakas-/palvelusetelijärjestelmien ja henkilökohtaisen budjetin hyödyntäminen muissa sote-palveluissa. Maakunnat on veloitettava hyödyntämään erilaisia valinnanvapausinstrumentteja aina silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Myös hoito- tai hoivasuunnitelman saaneille tulee tarjota mahdollisuuksia valita tarvitsemiensa palveluiden tuottaja, mahdollisuuksien mukaan myös erityisvaativien hoitojen osalta. Useissa palveluissa voitaisiin lailla määritellä kansalaiselle oikeus palvelusetelin käyttöön, esimerkkinä vanhusten välimuotoinen palveluasuminen.

Kansalaisten yhdenvertaisuuden turvaamiseksi on lainsäädännössä määriteltävä kansallinen palvelulupaus, joka määrittelee sen, mitä palveluita kansalainen saa julkisin varoin tuettuna asuinpaikasta riippumatta.

2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa? (Avotila)

LPY:n mielestä hallituksen esitys ei anna riittäviä edellytyksiä kustannusten kasvun hillitsemiselle asetetun tavoitteen (3 mrd. euroa) saavuttamiseksi. Sote-uudistuksen keskeisten tavoitteiden yhtäaikainen saavuttaminen edellyttää tuottavuuden merkittävästi parantamista koko palvelujärjestelmässä, joka muodostuu järjestämisvastuusta ja siihen

9.11.2016

liittyvistä tehtävistä, rahoituksesta ja palvelutuotannosta. Kannustemekanismit tuottavuuden parantamiseksi ovat hallituksen esityksessä puutteelliset.

Lainsäädännöllä ja järjestämisvastuullisten tahojen toiminnalla on luotava palveluntuottajien välille aidot kilpailulliset olosuhteet, jotka kannustavat niitä palveluiden saatavuuden, laadun, vaikuttavuuden sekä tuottavuuden parantamiseen. Tämä voi toteutua vain julkisen sektorin järjestämisvastuun ja palvelutuotannon selkeällä erottamisella toisistaan. Maakunnan järjestämisvastuullisella taholla on velvollisuus vertailla ja arvioida palveluiden erilaisia tuotantotapoja objektiivisesti sekä tehdä niiden perusteella johtopäätökset: maakunta järjestää ja paras tuottaa.

Lakiesityksen mukaan järjestämisvastuun ja tuottajan aito eriyttäminen tapahtuu yksinomaan perustason palveluissa. Maakunnan palvelulaitoksen perustaminen esitetyllä tavalla ei riitä erottamaan järjestäjätahoa ja julkisen sektorin tuottajaa toisistaan. Kannusteet kilpailun hyödyntämiseen puuttuvat, jos palvelulaitoksen omaan tuotantoon jää suuri osa erikoistason palveluista ja palvelulaitoksen omaan harkintaan se, hankitaanko palveluita muilta tuottajilta vai ei.

Kirjauksia voi tulkita myös siten, että palvelulaitoksella ei olisi velvollisuutta noudattaa hankinnoissa monijäsenisen toimielimen tai palvelustrategian/maakuntastrategian linjauksia ("hankinta voi perustua.."). Velvoite tuottajien riippumattomasta arvioinnista ja vertailusta sekä niiden tulosten todellisesta hyödyntämisestä päätöksenteossa (järjestämisvastuun toteuttaminen) on heikko ja epäselvä. Mikäli organisaatiolla (palvelulaitos) on mahdollisuus tuottaa palvelut itse siitäkkin huolimatta, että kyseinen oma palvelutuotanto ei ole tehokkainta saatavilla olevaa, syntyy kannuste suojella omaa tuotanto-organisaatiota ja sen henkilöstöä.

Edellä mainittujen seikkojen vuoksi palvelulaitoksella ei tulisi olla harkintavaltaa maakunnan palvelutuotantokokonaisuuden organisoinnissa eikä mitakaan järjestämisvastuuseen liittyviä tehtäviä. Palvelulaitoksen tulee olla puhtaasti yksi tuottajista, joka tuottaa niitä palveluita, joita järjestäjä erilaisilla menetelmillä (esimerkiksi puitekilpailut, asiakassetelit, suorahankinnat) hankkii. Palvelujärjestelmän hallinta sekä sosiaali- ja terveyspolitiikan toteuttaminen ovat järjestäjän tehtäviä, ei yhdenkään tuottajan.

Maakuntalakiesityksessä ja laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on hyviä kirjauksia tuotantotapojen vertailun ja arvioinnin sekä palveluiden hankintojen osalta (esimerkiksi maakuntalain 7 pykälän 4 momentin yksityiskohtaiset perustelut sekä järjestämislain 9 pykälän 3 momentin yksityiskohtaiset perustelut). Ne eivät kuitenkaan johda tavoitteisiin, ellei vertailun ja arvioinnin tulosten toteuttaminen sido järjestäjää tai niiden toteuttamiseen ei ole riittäviä kannusteita.

Kun rahoitusvastuu siirtyy esityksen mukaan tulevaisuudessa valtiolle, on luonnollista, että myös valtion taloudellinen ohjausvalta kasvaa. Maakunnille ohjattava rahoitus on kuitenkin suhteutettava niille asetettaviin velvoitteisiin.

Maakunnille on asetettava lakisääteinen velvoite käyttää tehokkaimpia mahdollisia keinoja järjestämisvastuunsa toteuttamiseen. Tämän velvoitteen toteutumista seuraa

9.11.2016

valtionhallinnon ohjausyksikkö, esimerkiksi tulosneuvottelumenettelyn kautta. Julkisen talouden suunnitelma ja kehyspäätökset ovat tärkeitä ja hyviä välineitä kustannusten valvonnassa. Tulevaisuudessa on mahdollista kehittää ja ottaa käyttöön kannusteita, joiden myötä kustannustehokkaita tai muuten hyviä tuloksia saavuttaneita maakuntia palkitaan, esimerkiksi samalla tavalla kuin sivistyssektorilla palkitaan huippuyksiköitä.

3. **Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?**

Esityksen mukainen palvelulaitoksen organisoiminen eli sen järjestäjä-tuottaja-kaksoisrooli aiheuttaa ongelman myös demokratian ja kansanvaltaisuuden näkökulmasta.

Julkisen vallankäytön tulee viime kädessä olla demokraattisesti valittujen henkilöiden ja toimielimien vastuulla ja niiden tehtävä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että maakunnalle kuuluvaa järjestämistä toteuttamista ohjaavat vaaleilla valituista luottamushenkilöistä koostuvat organisaatiot tai niiden valitsemat toimielimet: maakuntavaltuusto ja -hallitus sekä niiden valitsemat luottamushenkilöistä koostuvat toimielimet, esimerkiksi sote-lautakunta ja/ tai sote-johtokunnat.

LPY esittää, että järjestäjän ja tuottajan roolit eriytetään aidosti toisistaan hoiva- ja hoitoketjujen kaikilla tasoilla: järjestäjän rooli ja tehtävät muodostavat oman "hallinnollisen linjan" maakunnassa. Tällöin esityksen mukaista palvelulaitoksen tehtävistä siirretään järjestäjän tehtävät maakunnan järjestäjätaholle, jonka toimintaa ohjaa monijäseninen toimielin, esimerkiksi sote-lautakunta. Palvelulaitoksesta muodostuu silloin yksi palveluntuottaja, jolta maakunta hankkii palveluita tarkoituksenmukaisella tavalla. Palvelulaitokselle valitaan oma johtokunta ja mahdollisesti alueellisia jaostoja. Palvelulaitoksen operatiivisesta johtamisesta vastaa palvelulaitoksen johtaja ja johtoryhmä.

Järjestämistä vastuun organisoituminen maakunnassa: Vaaleilla valittu maakuntavaltuusto valitsee maakuntahallituksen ja sote-lautakunnan sekä sen esittelijän/esittelijät. Maakuntavaltuusto ohjaa sote-palveluiden järjestämistä vastuuta budjetoiminnin ja toimintasuunnitelmien sekä toimintakertomuksen ja tilinpäätösten hyväksymisen kautta – siis samalla tavalla kuin nykyisin kunnanvaltuustot ohjaavat kunnissa sektoritoimialoja.

Maakunnan oman tuotannon organisoituminen ja omistajaohjaus: Vaaleilla valittu maakuntavaltuusto valitsee maakuntahallituksen, joka valitsee maakunnan yhtiöiden hallituksen jäsenet ja palvelulaitoksen johtokunnan. Maakuntahallitus toteuttaa yhtiöiden omistajaohjauksen yhtiökokousten kautta. Palvelulaitoksen johtokunta raportoi sote-lautakunnan kautta maakuntahallitukselle ja edelleen maakuntavaltuustolle. Maakuntahallitus ja -valtuusto vastaavat siten sosiaali- ja terveyspolitiikan tavoitteiden asettamisesta ja kaiken oman palvelutuotannon omistajaohjauksesta.

Edellä kuvatulla tavalla demokratia ja kansanvalta toteutuvat riittävällä tavalla. Vaaleilla valitut tai heidän valitsemansa luottamushenkilöt ohjaavat julkisen vallan käyttöä sekä määrittelevät toteutettavan sosiaali- ja terveyspolitiikan suuntaviivat ja tavoitteet. Operatiivisesta toiminnasta vastaavat virkamiehet ja omistajaohjauksesta vaaleilla suoraan

9.11.2016

tai välillisesti valitut toimielimet. Päätösvallan delegoinnista luottamushenkilötoimielimiltä virkamiehille päätetään hallintosäännöissä kuten nykyisinkin kunnallishallinnossa.

Kysymyksiä maakuntalaista

4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

Kyllä pääosin

Maakuntalaki on rakennettu pitkälti nykyisen kuntalain pohjalle. On perusteltua jättää maakunnille mahdollisuus soveltaa yleislakia paikallisiin olosuhteisiin sopivaksi, esimerkiksi hallinnon järjestämisen osalta.

Yleislaissa tulisi kuitenkin olla esitettyä selkeämmin kuvattuna maakunnan hallintorakenteen runko – erityisesti maakunnan palvelulaitoksen rooli on kuvattu sekavasti. Maakuntalakiin pitää huomattavasti selkeämmin kirjata se, mitä tarkoittaa järjestämisvastuun ja palvelutuotannon erottaminen toisistaan – ja kuinka se toteutetaan.

5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät on tarkoituksenmukaista siirtää maakuntien tehtäväksi.

Maakuntien velvollisuus tehdä yhteistyötä peruskuntien kanssa esimerkiksi ennaltaehkäisevän sosiaali- ja terveydenhuollon osalta vaatii vielä tarkennusta – jos ei itse lakiin niin ainakin sen perusteluihin. Ihmisen kokonaishyvinvointiin sote-palvelujärjestelmä vaikuttaa vain noin 20–30 prosentin osalta. Maakuntien ja peruskuntien hyvällä yhteistyöllä voidaan vähentää sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien syntymistä tai ainakin estää niiden pahenemista.

6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Kyllä pääosin

Maakunnan asukkaiden osallistaminen kuuluu järjestämisvastuullisen tahon tehtäviin.

Palveluntuottajille asetettavat velvoitteet asiakaspalautteen keräämisestä ja mahdollisuus asiakasraatien perustamiseen ja hyödyntämiseen ovat keinoja lisätä kansalaisten ja asiakkaiden osallistumista myös palvelutuotannon ohjaamiseen. Menetelmät ja tavat kerätä asiakas- ja käyttäjäpalautetta kehittyvät koko ajan. Siksi ei ole tarkoituksenmukaista luetella niitä yksityiskohtaisesti laissa. Yleisen tason vaatimus asukkaiden osallistumisoikeuden vahvistamisesta riittää.

9.11.2016

Demokratian ja kansanvallan toteutumisen osalta viittaamme kysymyksen 3 vastauksemme.

Luvun 5 pykälässä 23 mainitaan, että maakunnan on sisällytettävä oikeuksien toteuttamista turvaavat veloitteet maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia palveluita tuottavien yritysten, yhteisöjen ja säätiöiden kanssa tekemiinsä sopimuksiin sekä palvelulaitoksen hallintosäätöön. Veloitteiden sisältö jää kuitenkin avoimeksi. Olisi tarkoituksenmukaista säätää yleisellä tasolla yhtenäisten veloitteiden perusteista valtakunnallisesti eikä jättää asiaa avoimeksi ja täysin maakuntien omaan päätäntävaltaan.

7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Ei

LPY:n mielestä säännökset maakunnan palvelulaitoksesta sekä sen roolista ja tehtävistä ovat lakiesityksen ongelmallisin kohta. Niistä ei ole säädetty tarkoituksenmukaisesti mistään näkökulmasta – ei järjestämisen, tuottamisen eikä rahoituksen.

Lakiesityksen tarkoitus erottaa järjestäminen ja tuottaminen on hyvä. Lakiluonnoksessa tämä tavoite ei kuitenkaan toteudu, maakunnan palvelulaitoksen osalta.

Koko lakiesityspaketin keskeisimpiä ongelmia on palvelulaitoksen epäselvä rooli järjestäjän ja tuottajan tehtävien välimaastossa. Oikeusministeriö on lausunnossaan (OM 192/43/2016) maininnut: ”Ehdotetussa mallissa palvelulaitoksen päätöksenteon piiriin siirtyisi tosiasiallisesti merkittävä osa nykyisestä järjestämisvastuuseen kuuluvasta päätösvallasta ja samalla sen käyttämiseksi välttämättömästä osaamisesta.” Tämä on LPY:n näkemyksen mukaan palvelulaitokselle esitetystä roolista ongelman ydin.

Samalla kun palvelulaitos toimii palveluntuottajana, se käyttäisi viranomaiselle kuuluvaa toimivaltaa, toimisi itsenäisenä viranomaisena, päättäisi palveluiden tuottamistavan määrittelystä sekä vastaisi laajalti koko tuotantosektorin hallinnasta (maakuntalain pykälän 52 yksityiskohtaiset perustelut). Näin palvelulaitokselle syntyy kaksoisrooli, järjestäjä ja tuottaja. Tähän kaksoisrooliin liittyy kannuste suosia omaa tuotantoa muiden kustannuksella.

Lakiesitysten perusteella on mahdollista, että palvelulaitoksista muodostuu varsin vahvoja järjestäjä-tuottajia ja muun maakuntahallinnon rooliksi jää poliittisen tai arvopohjaisen ohjauksen antaminen. Tämä olisi ongelma myös kansanvaltaisuuden kannalta. Lakiesityksessä järjestäjä ja tuottaja erotetaan toisistaan vain ns. suoran valinnanvapauden piiriin tulevilla palveluilla.

LPY:n mielestä palvelulaitoksen viranomaisvaltaa käyttävä osa tulee määritellä puhtaasti osaksi järjestäjää (maakuntahallinto, sote-lautakunta), jolla ei ole tuotantotehtäviä.

Palvelulaitoksen tulisi pysyä järjestäjän ja tuottajan eriyttämisen vuoksi tehtävässään, joka mainitaan luvun 9 pykälän 52 alussa: ”tehtävänä on tuottaa maakunnan sille

9.11.2016

järjestämistä tehtävien osalta osaksi järjestäjää, jolla ei ole tuotantotehtäviä lainkaan. Tällöin julkinen palveluiden tuotanto olisi kokonaan yhtiöitettyä.

8. **Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?**

Kyllä pääosin

Erillinen valtion sote-vero olisi korostanut paremmin rahoituksen läpinäkyvyyttä. Julkisen talouden suunnitelman ja kehyspäätösten (sote-kehukset) avulla voidaan seurata ja ohjata maakuntien menojen kehitystä. Maakunnille jää kuitenkin itsenäistä päätösvaltaa niille tulevan valtion rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta.

9. **Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.**

8 § Tuottaminen

Palveluntuottajien välisen avoimen ja reilun kilpailun lisääminen on yksi keskeisimmistä sote-uudistuksen keinoista asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kilpailua on pyrittävä lisäämään kaikin keinoin sosiaali- ja terveystaloudelliset tavoitteet huomioon ottaen.

Maakuntalain yksityiskohtaisissa perusteluissa on muutamia kirjauksia, jotka eivät kannusta kilpailun lisäämiseen vaan pikemminkin pyrkivät suojelemaan julkisen sektorin tuotantorakenteita. Tällaisia ovat seuraavat: ”merkittävä osa maakunnan palvelutuotantoa hoidetaan 9 luvussa tarkoitetuissa maakunnan palvelulaitoksissa tai yhtiöissä” sekä ”maakunta voisi lainsäädännön sallimissa rajoissa päättää siitä, tuottaako se palveluja itse vai toimiiko se vain palvelujen järjestäjänä”. Nämä kirjaukset eivät ole johdonmukaisia sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Esitämme niitä poistettavaksi, koska maakunnan oman tuotannon suojeleminen ei voi olla itseisarvo silloin, kun mittavassa uudistuksessa etsitään keinoja kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta on olennaisen tärkeää palveluiden saatavuuden, tuottavuuden, laadun ja vaikuttavuuden kannalta parhaan mahdollisen tuotantotavan löytäminen. Järjestäjän (maakuntahallinto) tehtävä on pitää koko palvelujärjestelmä ja tuotantokokonaisuus valvonnassaan ja ohjauksessaan. Maakunnalle tuleekin asettaa velvoite vertaillen ja arvioiden etsiä paras mahdollinen tuotantokokonaisuus eikä sille ole tarkoituksenmukaista jättää mahdollisuutta perusteita tuottaa palvelut itse.

Lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on erittäin huolestuttava kirjaus, jonka mukaan julkista terveydenhuoltoa pidetään perustuslakivaliokunnan tulkinnan mukaan julkisena hallintotehtävänä. Tämä tulkinta johtaisi siihen, että maakunnan viranomaisen tulisi itse hoitaa luonteeltaan julkiseksi hallintotehtäväksi katsottavien palveluiden tuotanto, ellei laissa erikseen säädetä, että jokin tehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle.

9.11.2016

Eduskunnan oikeusasiamiehen vuoden 2010 päätöksen mukaan selvästi hoidollisia toimenpiteitä ei voida pitää julkisina hallintotehtävinä. Tilanteen mainitaan muuttuvan vasta, kun selkeästi puututaan yksilön perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiin. Lisäksi oikeusasiamies on samassa päätöksessään luetellut terveydenhuollon julkiset tehtävät, jolloin julkiset hallintotehtävät on selvästi eroteltavissa palvelutuotannosta.

Maakuntalaista on poistettava kirjaus, jonka mukaan julkinen terveydenhuolto ylipäätään on julkista hallintotehtävää. Sitä on eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksen mukaan vain viranomaistoiminta, jossa puututaan yksilön perusoikeuksiin, kuten tahdonvastainen hoito.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista:

10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täyttyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Kyllä pääosin

Yhteistyönä yhteistyöalueella (nykyiset erä-alueet) järjestettävissä ja tuotettavissa palveluissa on kysymys palveluista, joiden järjestämiseen ja tuottamiseen yksi maakunta on liian pieni (esimerkiksi tietyt erityisvaativat palvelut ja erityisvaativat päivystystehtävät). Näiden palveluiden järjestämisen ja tuotannon suunnittelussa tulisi valtiolla olla alusta asti esitettyä suurempi rooli, koska silloin on kysymys palvelutuotannon kansallisesta työnjaosta, jonka kustannuksista vastaa valtio.

Yhteistoiminta-alueiden vastuu- ja työnjaosta voidaan sopia yhdessä valtion ohjausyksikön kanssa käytävissä tulosneuvotteluissa – ja silloin tämän sopimuksen tulee olla sitova. Lakiesityksen mukaan toimittaessa on vaarana, että syntyy yhteistoiminta-alueiden välinen kilpavarustelutilanne, johon valtiovallan on vaikea myöhemmin puuttua.

12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on varmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden

9.11.2016

toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Ei pääosin

Lakiesityksen kirjaukset integraatiosta ovat sekavia ja tuotantokeskeisiä – eivät siten asiakaslähtöisiä. Maakunnan palvelulaitoksen kaksoisrooli toimia järjestäjänä ja tuottajana sekoittaa myös lakiesityksen liittyviä integraatiokirjauksia.

LPY:n mielestä sote-palveluiden integraatiosta päävastuun kantaa maakunnan järjestämävastuussa oleva taho, jota lakiesityksessä ei ole erikseen nimetty lainkaan. Hoito- ja hoivasuunnitelmat, joihin usein sisältyy integraatiotarpeita, hyväksytään järjestäjän toimesta. Myös päätökset siitä, milloin kansalaisella on oikeus verorahoituksella korvattaviin sote-palveluihin, tehdään järjestäjätahon toimesta – ei yhden tuottajan, esimerkiksi maakunnan palvelulaitoksen.

Järjestämislain 16 pykälän 2 momentin kohdassa 2 mainitaan sopimuksessa määriteltävän myös toimenpiteet vaikuttavan, laadukkaan ja kustannustehokkaan sekä asiakkaan valinnanvapauden huomioon ottavan sosiaali- ja terveydenhuollon tuotantorakenteen varmistamiseksi. Tämä on lähtökohtaisesti hyvä tehtävämääritys järjestämävastuulliselle taholle, joka ei siis voi olla yksi tuottajataho eli maakunnan palvelulaitos.

Lakiesitykseen on sisäkirjoitettu väärä päätelmä siitä, että sinänsä tarpeellinen sote-palveluiden integraation toteuttaminen edellyttää myös tuotannon integroimista sekä toteutuakseen sitä, että järjestämävastuu ja palvelutuotanto ovat samalla taholla.

Vaikka lakiesitykseen on useaan kohtaan kirjattu järjestämävastuun ja tuotannon erottaminen toisistaan, ei se esityksen mukaisesti toteudu maakunnan palvelulaitosten osalta. Tämä viestii halusta suojella julkista palvelutuotantoa ja sen rakenteita eikä ole omiaan mahdollistamaan sote-uudistuksen keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

13. **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?**

Kyllä

Uudistuksen myötä vastuut ja velvollisuudet sote-palveluiden järjestämisestä siirtyvät kunnilta perustettaville uusille maakunnille, joiden rahoituksesta vastaa valtio. Tällöin on luonnollista ja perusteltua, että valtion ohjausvalta sote-palveluiden järjestämisessä ja koko palvelujärjestelmän ohjaamisessa vahvistuu nykyisestä.

Uudessa sote-palvelujärjestelmässä valtio antaa kansallisen palvelulupauksen eduskunnan säätämien lakien mukaisesti. Maakunnat saavat rahoituksen yhteneväisillä perusteilla. Rahoitusperusteissa otetaan huomioon kunkin maakunnan olosuhteet – väestömäärä,

9.11.2016

ikäjakauma, sairastavuus jne. Saamiensa määrärahojen puitteissa kukin maakunta voi toteuttaa tehtävänsä paikalliset ja alueelliset erityispiirteet huomioon ottaen.

Kansalaisten yhdenvertaisuus sekä edellytykset kansallisen sosiaali- ja terveystalouden tavoitteiden asettamiseen ja toteuttamiseen paranevat uudessa järjestelmässä verrattuna nykyiseen, kun valtion ohjausvalta kasvaa.

Valtion ohjausvallan kasvusta huolimatta myös maakunnille jää tehtäviä ja itsemääräämisvaltaa, esimerkiksi valtaa päättää siitä, kuinka asetetut tavoitteet käytännössä saavutetaan.

14. **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 pykälän mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?**

Kyllä

LPY:n mielestä järjestäjän ja tuottajan eriyttäminen on erittäin keskeinen toimenpide sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Lakiesityksen pykälä 22 on otsikoltaan ja siten lähtökohdiltaan oikea.

Lakiesitykseen sisältyy kuitenkin päinvastaisia kirjauksia – erityisesti palvelulaitoksen roolin osalta. Palvelulaitoksen kaksoisrooli järjestäjän tehtäviä toteuttavana tuottajana on ongelman ydin. Tästä on tarkemmin kysymykseen 7 antamassamme vastauksessa.

Julkinen tuotanto on erotettu aidommin vain palvelulaitoksen valinnanvapauspalveluita tuottavissa yhtiöissä, ei itse palvelulaitoksessa. Ongelma on myös se, että yhtiöittämistä ei ole kaavailtu muihin kuin perustason palveluihin.

Perustuslain 19 pykälän 3 momentin mukaan ”Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä”.

Perustuslakia on sote-uudistuksen virkamiesmuistiossa (27.6.2016) tulkittu muun muassa seuraavasti: ”Perustuslain 19 §:n 3 momenttia toteuttavina palveluina sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tuottaminen on laajalti perustuslaissa tarkoitettua julkista hallintotehtävää. Maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluu kaiken järjestämisvastuuseen kuuluvan tuotannon ohjauksen ja valvonnan mahdollisuus sekä julkisen vallan vastuu myös tuottajana huolehtia palveluiden saatavuudesta.”

Perusteluja tälle tulkinnalle ei kuitenkaan ole annettu lausunnonantajien nähtäväksi, vaikka uudistuksen valmistelussa on 29.6.2016 luvattu sisällyttää kesän aikana valmistunut arviointi perustuslain näkökulmasta elokuussa lausunnon lähtevään hallituksen esitykseen. Lausuntopyyntöjen yhteydessä julkaistu oikeusministeriön lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle (7.10.2016) käsittelee tosin palvelulaitoksen roolia, mutta ei laajemmin

9.11.2016

perusteluja sille, miksi virkamiesvalmistelussa on otettu edellä mainittu kanta liittyen laajempaan perustuslain tulkintakysymykseen tuotantovastuun kuulumisesta julkiselle vallalle. Perustuslain vakiintunut tulkinta ei tue sote-uudistuksen valmisteluasiakirjojen näkemystä julkisen vallan tehtävästä. Perusoikeusuudistuksen yhteydessä Perusoikeuskomitea on todennut: ”Velvoitteen julkinen valta voi täyttää järjestämällä palvelut itse, tukemalla yksityistä toimintaa tai ostamalla palveluja yksityisiltä palvelujen tuottajilta” (KM 1992:3, s. 346). Myös hallituksen esityksessä perustuslain perusoikeussäännösten muuttamisesta (HE 309/1993vp) sivulla 71 todetaan: ”Säännöksessä ei määritellä sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämistapaa. Siten se ei edellytä, että julkisyhteisöt itse huolehtisivat kaikkien sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta.”

Kuntalaissa määritellään kuntien järjestämisvastuuseen kuuluvan vastuu palveluiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä – ei tuottamisvelvoitteesta.

Palveluiden tuottamisesta sen sijaan mainitaan kuntalain pykälässä 9: ”Kunta tai kuntayhtymä voi tuottaa järjestämisvastuulle kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Kunnan tai kuntayhtymän hankkiessa laissa säädettyjä palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy kuntalain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu järjestämisvastuu.”

Lausunnonantajille ei ole esitetty perusteita sille, miksi tämän tilanteen voisi katsoa muuttuvan järjestämisvastuun siirtyessä kunnilta maakunnille. Useat kunnat ovat kuntalakiin perustuen myös menestyksekkäästi toteuttaneet sote-palveluidensa tuotannon kokonaisulkoistuksen säilyttäen sopimusten kautta järjestämisvastuunsa, johon kuuluu muun muassa viranomaisvastuu. Näissäkään kunnissa ulkoistettujen palveluiden tuottaja ei tee viranomaispäätöksiä, vaan kunnissa on järjestämisvastuulla toimiva henkilö vastaamassa näistä tehtävistä.

Maakuntalakiesityksen pykälän 8 mukaan ”perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan esimerkiksi julkinen terveydenhuolto on katsottu riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseen liittyvänä tehtävänä julkiseksi hallintotehtäväksi. Maakunnan viranomaisten tulee siten itse hoitaa luonteeltaan julkiseksi hallintotehtäväksi katsottavat tehtävät, ellei laissa erikseen säädetä, että jokin tehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle.” Lakitekstissä jää epäselväksi, kuinka siinä käytetty termi ”hoitaa” on tässä yhteydessä tulkittava. Käsite ”hoitaa” on liian epämääräinen.

Järjestämislain pykälän 22 yksityiskohtaisissa perusteluissa on kirjattu mielestämme erittäin hyvin: ”Jos osoittautuu, että palveluja ei ole muutoin saatavilla, maakunta voi huolehtia järjestämisvastuustaan siten, että maakunnan palvelulaitos tuottaa tarvittavat palvelut.” Kirjaus on näkemysmme mukaan yhdessä järjestämisvastuusta säädettyväksi ehdotetun kanssa riittävä turvaaman perustuslain tarkoituksen riittävien palveluiden turvaamisesta.

15. **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä**

9.11.2016

kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Yhtiöttämisvelvoite esityksessä määritellyissä palveluissa on tarkoituksenmukainen ja perusteltu toimenpide. Yksi parhaista keinoista järjestämisvastuun erottamiseksi maakunnan omasta palvelutuotannosta on kyseisen tuotannon yhtiöttäminen.

Yhtiöttämisestä säädetään järjestämislain 22 pykälässä sekä maakuntalain 118 pykälässä siten, että maakunnan on yhtiötettävä toimintansa kilpailutilanteessa markkinoilla. Tämä on tulkittavissa siten, että yhtiöttämisvelvollisuus koskee vain niitä palveluita, joita julkinen tuottaja myy markkinoille. Tämä on hyvä lähtökohta, mutta ei riittävä, jotta koko uudistuksen tavoitteisiin voitaisiin päästä. Järjestäjän ja tuottajan eriyttämisestä on hyötyä kaikessa palvelutuotannossa, ei yksin markkinoilla toimittaessa. Palvelutuotannon yhtiömuoto on hyvä tapa lisätä läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta muihin tuotantotapoihin.

LPY katsoo, että maakuntien tulisi lähtökohtaisesti yhtiöttää kaikkien niiden julkisten palveluiden tuotanto, joissa markkinoilla on vastaavaa toimintaa – ei siis yksin niiden palveluiden, joita julkinen tuottaja myy markkinoille. Jos yhtiöttäminen ei kuitenkaan kaikkiin palveluihin aluksi ulottuisikaan, järjestäjän tulee vähintään avata tuotantoaan kilpailulle esimerkiksi valinnanvapauden kautta – ja myös erityistason palveluissa asiakassetelien, henkilökohtaisen budjetin tai kilpailutusten kautta.

16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

15 § Maakunnan palvelulupaus

Hallitusohjelmassa mainitaan määriteltäväksi julkinen palvelulupaus. Nyt lausunnoilla olevasta lakiesityksistä maininta palvelulupauksesta löytyy sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykälästä 15, *Maakunnan palvelulupaus*. Maakunnan palvelulupaus on kirjattu maakunnan ilmaisuksi siitä, miten se toteuttaa palveluita asukkaiden tarpeet ja näkemykset huomioon ottavalla tavalla. Maakunnan palvelulupaus on siis yksinomaan palveluiden toteuttamisen hahmottelua, suunnittelua ja tavoitteenasetantaa. Se ei sisällä lupausa asukkaille siitä, *mitä* palveluita he ovat oikeutettuja saamaan, vaan *millä tavalla*. Onkin varsin epäloogista, että olisi olemassa lupaus, jossa kerrotaan millä tavalla palveluita luvataan annettavan, vaikka ei tiedetä, mistä palveluista puhutaan.

Kansallisessa palvelulupauksessa olisi jo kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta erityisen tarpeellista määritellä se, mitä palveluita julkisin varoin tarjotaan. Nämä palvelut tulisi järjestäjätahojen (maakuntien) taata koko maassa jokaiselle asukkaalle yhdenvertaisesti. Kysymys on kansalaisten perusoikeuksien kannalta niin merkittävä, että se tulee määritellä kansallisesti ja lainsäädännön tasolla. Tarkkojen palvelukohtaisten lupauksen antaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Valtakunnallisessa palvelulupauksessa tulisi kuitenkin pyrkiä niin selkeään määrittelyyn kuin mahdollista.

9.11.2016

Kysymyksiä voimaannanolaista:

17. **Kysymys vain kunnille:** Voimaannanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaannanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

Ei kantaa

18. **Kysymys vain kunnille:** Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (*Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön*)

19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaannanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

Ei kantaa

20. Voimaannanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Ei kantaa

21. Voimaannanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Kyllä pääosin

22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Samalla kun kuntayhtymien omaisuus siirretään maakunnille, on perusteltua harkita erillisen maakunnallisen kiinteistöyhtiön perustamista. Tällöin kiinteistöjen hoito, ylläpito ja kehittäminen eriytetään palvelutuotannosta. Se taas mahdollistaa palveluntuottajien keskittymisen omaan perustehtäväänsä – ja kiinteistötoimen kehittäminen ja kiinteistöpalveluiden tuottaminen siirretään alan ammattilaisille.

9.11.2016

Kun kiinteistöjen omistus on eriytetty palvelutuotannosta, voidaan kiinteistöjen käytöstä ja ylläpidosta aiheutuneet kustannukset kohdentaa niitä käyttäville paremmin kuin nykyisin. Myös tilojen yhteiskäytöstä aiheutuvat kustannukset voidaan jakaa nykyistä selkeämmin.

Kiinteistökulujen kohdentuminen oikein on myös kilpailuneutraliteettikysymys – jokainen tiloja käyttävä vastaa aiheuttamistaan kustannuksista.

23. **Voimaanpanolain 41 §:ssä säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019–2021. Pidätekö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?**

Ei kantaa

24. **Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?**

Kyllä

Siirtymäaika on jopa liian pitkä. Uudistuksen suuntaviivat ja tavoiteltava toimintaympäristö ovat riittävässä määrin kuntasektorin tiedossa viimeistään kesällä 2017, jolloin sote-lait on hallituksen suunnitelman mukaisesti hyväksytty eduskunnassa.

Kunnat ja maakunnat pystyvät käynnistämään valmistelut ensimmäisen vaiheen valinnanvapauteen siirtymiseen jo syksyllä 2017 – joiltain osin jopa aikaisemminkin.

Maakuntien tulevan tuotannon yhtiöittämisvelvollisuudelle tulee asettaa asianmukainen seuranta. Uudistuksen käytännön toteuttamiselle tulee harkita kannusteita – ja jopa sanktioita niille, jotka eivät noudata lakisääteisiä määräaikoja.

Kysymykset maakuntien rahoituslaista

25. **Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?**

Kyllä pääosin

Rahoitusjärjestelmän yksinkertaistaminen on ollut yksi sote-uudistuksen keskeisimpiä keinoja. Sote-palveluiden rahoitusvastuun siirtäminen valtiolle mahdollistaa rahoitusjärjestelmän selkeyttämisen ja yksinkertaistamisen sekä nykyistä paremmat ohjaukseen kansallisen sosiaali- ja terveyspolitiikan toteuttamiselle.

9.11.2016

Rahoituksen myötä maakunnille tulee asettaa kansallisesti yhtenevät velvoitteet, kuten valtakunnallinen palvelulupaus ja sen toteuttaminen sekä monituottajuudesta ja kansalaisten valinnanvapaudesta huolehtiminen.

26. **Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?**

Kyllä pääosin

Maakunnilla on hyvät edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistään, jos ne keskittyvät järjestämism vastuun toteuttamiseen ja alan palveluntuottajien toimintaympäristön kehittämiseen. Kansallisen palvelulupauksen laajuus ja sitovuus sekä lailla säädettävien asiakasmaksujen taso vaikuttavat merkittävästi maakuntien taloudellisiin edellytyksiin suoriutua lakisääteisistä velvollisuuksista.

27. **Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?**

Ei kantaa

28. **Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27–28 §) riittävä?**

Ei kantaa

29. **Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.**

Kokonaisveroaste ei saa nousta aluehallinto- ja sote-uudistuksen myötä.

Kysymykset muista lakiluonnoksista

Maakuntajakolaki

30. **Pidättekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)**

Ei kantaa

31. **Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.**

9.11.2016

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

32. **Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?**

Ei kantaa

33. **Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?**

Ei kantaa

34. **Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.**

Verotus

35. **Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?**

Ei kantaa

36. **Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.**

Kokonaisveroaste ei saa nousta aluehallinto- ja sote-uudistuksen myötä.***Henkilöstö ja eläkkeet***

37. **Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?**

Ei kantaa

38. **Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?**

Ei kantaa

39. **Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.**

9.11.2016

Uudistuksen vaikutukset**40. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?**

Terveyspalvelualan yritysten toimintaympäristö muuttuu sote-uudistuksen vaikutuksesta merkittävästi. Se ei voi olla vaikuttamatta myös LPY ry:n jäsenyrityksiin ja sitä kautta myös yhdistyksen toimintaan. Vielä on kuitenkin ennenaikaista arvioida, missä laajuudessa se vaikuttaa.

41. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Maakuntien edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistään tulevaisuudessa riippuvat kansallisen palvelulupauksen laajuudesta ja sitovuudesta. Maakunnilla on joka tapauksessa paremmat edellytykset selvittää lakisääteisistä tehtävistään kuin nykyisillä kunnilla omista sote-vastuistaan keskimäärin.

Uudistuksen tuki**42. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen?**

Myös sote-alan yritysten edustajilla (esimerkiksi elinkeinoelämän järjestöt) tulee olla mahdollisuus osallistua maakuntauudistuksen toteutuksen valmisteluun sekä kansallisella että alueellisella tasolla, koska uudistus vaikuttaa merkittävästi myös yritysten tulevaan toimintaympäristöön ja toimintaedellytyksiin.

Muut kysymykset**43. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.****Tiivistelmä Lääkäripalveluyritykset ry:n lausunnosta:**

Suomessa on hyvin laajasti ymmärretty, että sote-uudistuksen toteuttaminen on välttämätön toimenpide – entiseen malliin ei voida jatkaa.

LPY on sitoutunut aluehallinto- ja sote-uudistuksen keskeisten tavoitteiden saavuttamiseen. Ne ovat saavutettavissa, mutta se edellyttää selkeitä rakenteellisia uudistuksia, perinteisten toimintamallien muutoksia ja kokonaan uutta ajattelua.

LPY:n mielestä sote-uudistuksen myötä on palvelujärjestelmään lisättävä palveluntuottajien välistä kilpailua ja asiakasohjausta sekä selkeytettävä hallintorakenteita ja julkisen rahoituksen myöntämisperusteita ja ohjaamista. Tämä edellyttää julkisen sektorin

9.11.2016

järjestämisvastuun selkeää erottamista palvelutuotannosta, palveluntuottajien välisen kilpailuneutraliteetin toteuttamista ja kansalaisten valinnanvapauden lisäämistä sekä järjestämisvastuullisen tahon vahvistamista ja rahoitusjärjestelmän uudistamista. Näin toimien voidaan luoda olosuhteet, jotka kannustavat palveluiden saatavuuden, laadun, vaikuttavuuden ja tehokkuuden parantamiseen sekä innovaatioiden ja uusien toimintamallien kehittämiseen ja hyödyntämiseen.

Kansalaisten valinnanvapauden lisääminen on yksi keskeisimmistä keinoista alan toimintaympäristön ja palvelurakenteiden uudistamiseen. Sote-uudistuksen myötä on lisättävä merkittävästi kansalaisten mahdollisuuksia valita tarvitsemiensa palveluiden tuottaja. Valinnanvapauden lisäämiseksi on olemassa eri instrumentteja ja niitä tulee ottaa laajasti käyttöön erilaisissa sote-palveluissa perustason hoidosta ja hoivasta erityisvaativiin palveluihin.

Hallituksen lakiesitysluonnokset luovat edellytyksiä sote-uudistuksen toteuttamiselle niin, että sille asetetut kunnianhimoiset tavoitteet ovat saavutettavissa. Palvelujärjestelmän uudistamisessa ollaan nyt oikealla tiellä.

Lääkäripalveluyritykset ry haluaa olla mukana sote-uudistuksen jatkovalmistelussa ja osaltaan tukea valmistelijoita ja päättäjiä uudistuksen eteenpäin viemisessä.

44. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.